

confusio sua: Et a inimico: ejus induam confusione. Præterea apud Job h; qui oderunt te, induentur confusione: & ipse carnem suam scribit e indutam purpura: & rutilus David d; in liliis purpura: inquit Ecclesiasticus 2; superbia: Ecce hie h; meroris ipsi dementi meminit, & superbia: hias h; tenebrarum: Malachias i; iniquitatis. Legimus item operari confusione, & pudore h; & faciem confusione i; animam in jejuniu m: iniquitate, & impietate n; labore laborum o: charitate h; pallio zeli q; ignominia r; formidine s. Præterea in bonam partem dicitur, quis multis modis indui ipsi Domini f, salute, seu salutariu; fortitudine x, id est, robore, justitia, & judicio y: decore, & honore z. Familiare Paulo etiam est induere a os arma lucis a, Dominum Jesum b, noyam hominem c, varias virtutes tanquam armaturam Dei d: Christus, & donum Spiritus Sancti hominavit indumentum e. Idem Apollolus induendos nos, ut incorruptionem, & immortalitatem, Rubor pudibundi, vestis rubra instat est, sicut nubes e, tenebra h; abyssi f; lumen h; vestimenti nomine appellatur, & caligo, ut faccus cilicinus i. Confusionis improbis acerbitissima poena est, quæ flagitiis eorum oritur, quia in se frustratos se conspiciunt, quia pro brevis, saloque gaudio sempiternos cruciatu consequuntur, qui pro gloria, quam superbi sine appetebant, successit ignominia. Si confusio, & reverentia fuerentur hoc loco in bonam partem, rectè cum Thoma per ignuendi verbum intelligi posset habitus virtutis bonus, & cum Cassiodoro, quasi quoddam cilicium positentia, & vestis lugubris, contra audaciam, quam habuerant succentis, & contra impudentiu salutis.

Qui magna loquuntur super me. Augustinus, Cassiodorus, Rufinus, Hieronymus, Remigius, Beda, Haimo, Thomas, Bruno, Hugo, & serè omnes Latini legunt, *magnis*: sic i mendam est. Nam Hebraicum participium מְגַלִּים *maggilim*, significat *magnificantes*, nempe verba: & Græcum μεγαλολογος *megalologos*, magniloquens. Eadem hæc Psalmi XXXVII. II. m. super me magna locuti sunt. מְגַלִּים *maggilim*, hæc vox oporret vitari. Lege verum IV. hujus Psalmi. Vertit hoc loco Hieronymus, qui magnificatur super me.

vers. 27.) Exultent, & lætentur, qui volunt justitiam meam: & dicant semper, Magnificetur Dominus, qui volunt pacem servorum ejus.

vers. 28.) Et lingua mea meditabitur justitiam tuam, tota die laudem tuam.

Sicut iniquis imprecatus est confusione, ac vaticinatus, ita iustus optat, auguraturque gaudium, & exultationem: qui nimirum bene illi volunt, innocentiam ipsius amant, vel, ut psalmi cunctis innorescat, & jus ei reddatur, desiderant. Excitat eosdem ad laudem Dei, qui delectantur pace, quam post liberationem ab inimicis, & calamitatibus omnibus ipse contulerat. Cupit, ut quemadmodum loquebantur inimici magna contra ipsum; sic isti semper magna de Deo celebrent, deque potentia ejus in suis servis liberandis; & se cupere significent, ut major semper appareat, luxque illius potentia, ac bonitatis majora exempla edat. Implet ad extremum pro beneficio, quod acceperat, vel acceperum sit certus, pollicetur actionem gratiarum, foreque, ut in prædicanda exerceatur justitia Dei, & assidue laudem illius frequenter, ne unquam subrepat oblitio.

Qui volunt justitiam meam. Præter voluntatem, quam compleant sibi de justitia, & cupiant aliis innotescere, Haimo, & Hugo, Thomas, addunt voluntatem imitandi. Alia tropologia Bedæ, & Remigii, ut quis non vestit propriam statuere justitiam, sed tribuere meritis Christi, & misericordie Dei, per quam videlicet communiatur nobis vera, & inherens justitia, Rufinus velle dicitur notat, non operari; quia operari iusta quis potest, non affici ad virtutem; nemo autem in virtute bene facit, etiam si bonum est, quod facit; nam si actio videtur bona, voluntas tamen tenetur rea. Completum hoc ait Eusebius, & præcedens membrum, tum in ab-

Tropologia
n. 10. 13.

jectione Judæorum, tum in exaltatione Gentilium. Eodem trahit, quod habetur in Deuteronomio i inter alias maledictionis inobediens populi. Advena qui tecum versatur in terra, ascendat super te, erigat sublimior: tu autem descendas, & eris inferior, &c. ipse erit in caput, & tu eris in caudam.

Dicant semper, magnificetur Dominus. Lege Psalmi præcedentis versum IV. quo pacto magnificari dicitur, & possit Dominus. Ad, dicant, pertinet, semper, est verum est, indeque sequitur, semper magnificari, & ipsum semper dicere, est semper magnificari.

Qui volunt pacem servorum ejus. Hieronymus, & alii ex Hebræo, qui vult, videlicet Dominus, pacem servorum ejus, sive sui, hoc est, cui placet, ut servus suus regem secundo successu fruatur. sive Davidem intelligas, sive Christum; quem Christum servum dicit ratione humanitatis, hoc loco docet Cassiodorus, Hieronymus, Thomas, Remigius, Haimo, Bruno, Hugo, Valentia, Cajecanus, & alii, nosque alias p. Patrum, & Scripturæ testimoniis aliis ita nominari posse ostendimus populum Christianum. Helychius interpretatur esse servum Dei. Excidisse videtur littera h; sed, ex vocabulo Hebræo, qua littera addita est pluralis pro singulari החבובים *hechabobim*, hæcaphotim, in regimine. Pax autem omne boni genus apud Hebræos præsertim designat, ut etiam alibi demonstratum est.

Et lingua ejus meditabitur. Quom non sit lingue meditari, proprie loquendo, sicut nec oris meditari i apertiam q, sed cordis, & mentis. B. Thomas respondet dicitur loquari, quando meditata loquitur, et aut fermonem, & os sapientium est in corde ipsorum, aut sicut sermonem, ita linguam unam interiore esse, non tantum exteriori; aut meditari idem esse, quod modulari, Peium placet Petro Lombardo, Hugoni, Rufino, Beuoni, secundum, Bedæ, & Haimoni. Quarto, meditari lingua, quom loquitur submissi, ut Genebrardus docet. Quinto, idem est, ac exercere se. Recognoscit dicta primo Psalmi, in lege ejus meditabitur die, ac nocte. Ubi de verbo Hebræo מְגַלִּים, & Græco μεγαλολογος, & Latino meditari. Spectat ad allegoriam, ut lingua sit prædicator, & Sacerdos legis Evangelicæ. Id Eusebius tradit, & Helychius de Latinis Hieronymus, ac Beda.

Tota die. Symmachus pro πανημερον habet πανημερον, omni die: & Chol, utrumque valet. Eusebius circa primam lectionem, que nostra est, notat non dixisse Davidem omnibus diebus, sed uno tantum die, iploque perpetuo, & infinito, quia mansio, & conversatio apud Deum unus est perpetuus dies. Theodoretus Symmachi verba explicat pro continuacione, sed hic de præcæni vita, ille de æterna loquitur. Quia porro id in hæc istius vitæ in hinc conditione fieri nequit, ut à laude Dei nunquam cessemus, Augustinus, reliquique passim Latini continentiam laudem ajunt esse, bono semper operi vacare, quod in Dei cedat laudem, Tota die Deum laudare quis durat? inquit Augustinus. Sogero remediam, nulle tota die laudes Deum, si vis. Quidquid ægeris, bene age, & laudasti Deum; quoniam tantarum laudem conscientia tua? Et quoties tu cessasti ab hymno cantando, discedit, ut respiciaris, noli invidiari, & laudasti Deum, discedit, ut dormias, noli surgere ad male faciendum, & laudasti Deum. Agnum celis, noli litem movere, & laudasti Deum. In innocencia operum tuorum præpara te ad laudandum Deum tota die, Hætenus Augustinus monuit. Lege initium Psalmi XXXIII. **Laudem tuam.** Aquila interpretatur, laudabit te. Est מְגַלִּים *maggilim*, laus activè impia, id est, laudatio: quo pacto etiam Latina vox, nec non Græca ἡμῶν, læpè sumitur.

Dr. 28. 43. 44

Psalmus 41.

Tax omne boni genus apud Hebræos designat.

q. 136. 40. Lingua quo modo meditari dicitur.

f. 10. 2. Allegoria.

Mansio & conversatio apud Deum unus est perpetuus dies.

Continua Dei laus quid sit Augustinus & alius.

PSALMUS TRIGESIMUS. QUINTUS.

- 1 In finem, servo Domini ipsi David.
- 2 Dixit injustus, ut delinquat in semetipso: non est timor Dei ante oculos ejus.
- 3 Quoniam dolose egit in conspectu ejus: ut inveniat iniquitas ejus ad odium.
- 4 Verba oris ejus iniquitas, & dolus: noluit intelligere, ut bene ageret.
- 5 Iniquitatem meditatus est in cubili suo: altitudo omni via non bona, malitiam autem non odit.
- 6 Domine in celo misericordia tua: & veritas tua usque ad nubes.
- 7 Justitia tua sicut montes Dei: judicia tua abyssi multa.
- 8 Homines, & jumenta salvabis Domine: quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam Deus. Filii autem hominum, in tegmine alarum tuarum sperabunt.
- 9 Inebriantur ab ubertate domus tuæ: & torrente voluptatis tuæ potabitis eos.
- 10 Quoniam apud te est fons vitæ: & in lumine tuo videbimus lumen.
- 11 Prætere miseriam tuam scientibus te, & justitiam tuam his, qui recto sunt corde.
- 12 Non veniat mihi pes superbia: & manus peccatoris non moveat me.
- 13 Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem: expulsi sunt, nec poterunt stare.

A quoque hoc lingua habent, ut homines nostrum dicamus, intelligere servum volentes. Eundem in Deuteronomio b Moles hominem Des legimus appellatum, ubi Chaldeus מְגַלִּים, neuisa, id est, Prophetam, nominat: sicut, & Eiam e, quando aliquoties homo Dei dicitur. Alibi de utroque eadem vox usurpatur, & de aliis obiecto divipio magis addidit: itaque apud Christianos quibusdam religiosioribus tributum alio etiam a loco dicitur. Adfice, nonnullos viros quoque sanctos velut nomine proprio servus Dei appellatos e.

Alia magis placet ratio, cur hic potissimum Davidi placuerit appellatio servus Domini. Ut veluti ex hujusmodi antitheto declarat, quàm abhorreat ab impietate, omne nomen, ac providentiam, & ultricem celerum potentiam negantium, & se se profiteatur agere causam Dei contra impios. Sic ferè Hebræi, & qui consuetudine Quamquam eadem quadraret ratio in Psalmum XIII. LII. & similes, in quibus idem tractatur, nec talem titulum habent.

ARGUMENTUM.

Hinc facillè intelligitur Psalmi argumentum. Invenitur nempe in impiis David, qui ubi semel negaverint DEUM esse, summa ruunt in fraudes omnes, dolosque licentia, sibi, si quid agant boni, adhibentes, mala, stellis, fato, casu, vitio nature non arbitri: quod est diripere Domini bona, nec se illius proficere, & gerere servum: aut non servum bonum. Contra verò demonstrat per omnia providentiam, bonitatemque divinam permanere; sed in primis erga pios se se demonstrare; sub extremum policit Deum agnoscentibus, eiusdem largitione opem Dei, ac sibi metum ipsi, ut consceleratum conatur evadere queat: quorum simul miserabilem variacur interitum.

Ex thesi facit hypothefim Basilii, Theodoretus, Euthymius, Nicephorus, Lyranus, ut de maxima impugnatore Sauli diserat, cui quibus pepercisset, simulacram penitentiam præterite persequutionis præterit, & factum cum jurjurando promissum celsandi ad persequutione f. Irenæus docet agi de Pharaonis iniquitate, deque bonitate Dei erga Hebræos, qui hoc loco designantur in titulo per servum Domini. Meminit, sed refellit Lyranus: Valentia item, qui factum Psalmum volunt in persona populi cupientes exire de captivitate Babylonica, & Regis impii Nabuchodonosor. Helychius, ait præterea Psalmum esse de consummatione sæculi, deque populo, qui Domino serviat, & ab eo sit dilectus, continere etiam reprehensionem Judæorum, commendationem iustorum Dei iudiciorum, per que terra servata est: gratias Deo Patri propter eos, quibus per filium suum benefecit. Valentia contendit per se tractari de obliuata persequutione Judæorum contra Christum, eo quod superbi, avari, invidi essent, & affectata laborarent ignorantia: tum de beneficio redemptionis per Christum. Denique orari, ut liberet Ecclesiam DEUS à simili peritincia.

vers. 2.) Dixit injustus, ut delinquat in semetipso: non est timor Dei ante oculos ejus.

Tanta est, adeoque altè infixâ impietas quorundam, ut ex certa destinatione, decretoque animi, deliberaverint improbe agere: perpetuo, vel sæpè volentes qua ratione perpetrent iniquitatem suam: causa est, quia cogitationem abiecerunt de Dei timore, quod vel omnino putent eum non esse, vel credant minime curare humanas res, & idcirco nec vindicare hominum peccata.

Dixit injustus, ut delinquat in semetipso. Hieronymus, & Melchias Papaz dixit scelus impii in medio corde ejus: vel, (quia Hebraice est pronomen prima personæ,) dixit, dicitur pravavacatio impio in medio cordis mei, id est, sic apud me cogito, suggerere improbitatem impio, &c. hoc est, ipsum signum malum, seu fomite

b. 28. 37. 1.

c. 2. 2. 9. 10. 11. 13.

d. in c. 10. 6. 2. 9.

e. in Martij. Rom. 13. 10. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13.

f. 2. 2. 2. 4. 6. 2. 6.

TITULUS.

vers. 1. In finem, servo Domini ipsi David.

AUGUSTINUS nihil de titulo sed idcirco ut arbitror, quod facillè crediderit, non quod nullum esse putaverit, ait enim in multis locis Psalmum a pertum esse. Apud Theodoretum additur *Ἰακωβ*, & omittitur *Ἰσραὴλ* ἢ *Κορι*, Eusebius notat, nec inferiptum reperiri *Ἰακωβ*, nec *Ἰσραὴλ*, nec quidquam hujusmodi, sed contineri hoc loco doctrinam, atque Theologiam.

Ambrosius observat, in toto Plalteri corpore solum hunc titulum esse, quo Psalmum servo Domini se scripsisse patet testatur. In LXXXIX. titulo voceri Moles hominem Dei: quod est honorificentius. Itaque omittens pronomen, ipsi, non ad Davidem refert, sed Christum. Docet autem se peculiariter nunc appellari Christum, cui scribit, & de quo loquitur David, quia quom agat ad verius iustitiam, demonstrare vult plus gravari iustitiam perdidit, qui Christum Jesum Dominum recipere noluerunt, quom ille propter ipsos susceperit servitium, quam alius præterea Scripturæ testimonio confirmat. Verum tamen non solum Græco articulo *Ἰσραὴλ* Davidem designat: sed etiam Hebræo מְגַלִּים *maggilim*. Secundum Ambrosii verò sententiam David elset in catu recto: quasi dicas, David servo Domini, nimirum scribit, vel canit, & psallit. Deinde quamvis allegorice Psalmus hic referri possit ad Christum, sicut omnes alii, nihilominus litteralis obvisus sensus, moralis est. Denique homo Dei Moles vocatus est, quoniam idem id valet, quod servus DEI quom illum quasi Epitheto describi alibi ostendi. Vulgares Lorini in Psalm. Tom. I.

a. Psalmus 28.

b. Ep. ad omnes. Epist. 1. 6. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13.

sem, & habitum primum, aut diabolum, auctorem
 sceleris. Vel, dicitur, dicitur rebellis, sive, rebelis ip-
 sius impio, ut equitatem cogito: sic tenet cor meum de aucto-
 re impio: hoc peritiam impio nequitia, quantum tantum
 animo concipere valeo. Symmachus hunc videtur sen-
 tentiam sceleris, quod impio dicitur: ut dicitur in psalmo
 108, dicitur de incomposita impio in cor meum. Hiero-
 nymus legit pronomen tertii personae nemp̄ לְבַבִּי libbo,
 cordis ejus non autem, ut nunc est לְבַבִּי libbi, cordis mei.
 Juxta nostram editionem, quae requirit pronomen ter-
 tiae personae, adhuc varia lectio est. Ambrosius enim
 habet, ut delinquat sibi, & exponit quidquid injustus
 dicat, esse peccatum, quod in suum referatur aucto-
 rem. Constat autem exemplo partus viperæ, qui primo
 suam secludit parentem, & quia sicut ipse nascitur
 in manu ebriosi, ita & injusti sermone nascuntur,
 quæ compungunt loquentem. Profert quoque Cainum,
 cuius est percussor dixerit, ipsa seie vita b cruciabat;
 cupit sibi suus carnifex erat, ipse percussor: hoc pat-
 eto tempore peccatum esse coram peccatore & velut ex-
 cōtorem, & feneratorum denique seruum peccati esse
 peccatorem d; & mensuris iniquitatem sibi e. Plura idem
 in eadem sententiam, de qua sic etiam praefatur. Ni-
 hil hac sententia sublimius dicitur arbitror. In illis,
 qui sibi sapientiam seculi vendicantur, nihil tale legi-
 mus: nihil tale cognovimus, nec mirum, quandoquidem il-
 li humano ingenio locuti sunt hoc in fudit spiritus Dei,
 spiritus veritatis, quia injustus sibi delinquit, sibi ge-
 neret vulnera, seipse confodiat. Quod ait de viperæ
 scio recitari in debium posse. De qua re Toletus f. in
 Lucam, & Ulysses Aldovandus de insectis, & vide-
 tur quidem Aristoteles q. tamen docere ferum viperi-
 num abrodere membranas, quibus involutus est, non
 ventres ipsius maris. Legatur Albertus h. Nequedi-
 ficus esset haud adeo diabolus ab hac ex ethiopia asser-
 re sententiam: prope illam explanavit Ambrosius. Non
 vacat immorari.

Augustinus pluresque alii, qui ferè transcribunt eum
 ad hoc afferunt sententiam. Alter est is, quem posui
 edmo nefario proposito agit improbe, non per improp-
 dentiam, vel inimitatem. Nam, qui his peccat modis
 quum non proficit a timore recedant Dei, sed illud at
 agnovit peccatum; penitentem dicitur, non de
 sunt digni, quos appellentur simpliciter injustos. Idem
 Aristoteles indicat in Ethicis 1, quum distinguit injus-
 tiam scientem, non in injustis in justis; sed ita ut non appelletur
 in justis, & qui nomen injusti fortiter. Alius sen-
 sus, propoluisse injussum in semetipso, hoc est, apud se
 clam, & secreto, ita ut nemo sciret, ac ne quidem Deus
 peccate. Probat autem sententiam istam, Euthymius ve-
 rid, & Nicephorus (nisi malis emendatam in aucto-
 rem) in his verbis quod in dicitur: ut dicitur in psalmo
 notant qd vacare, atque scilicet esse putat injussum
 peccare in seipso, hoc est, se peccare clam, & latenter,
 & in sola sua conscientia, ita ut neque ab ipso etiam Deo
 videri possit. Quod si superfluous articulus non sit, declar-
 rant, quod cogit injussum intra se, ut peccet: qui est
 procedens sensus.

Quarto in editione vulgata persistendo Cassiodorus
 adiacet ad secundum, qui erat Augustini prior dicere
 in seipso, esse, non audere adeo scelerata rem eloqui,
 & in publicum proferre, ac profiteri. Hanc ipsam vim
 efficitur verborum Plal. XIII. quæ sunt quoque in
 LII. Dicit insipienti in corde suo, Non est Deus, tantam
 blasphemiam pronunciare veritas est.

Quinto, auctor h operis imperfecti accepit istam ut
 generalem conditionem liberæ voluntatis, quæ ad
 quocumque peccatum requiritur. Nisi enim, ait, di-
 xerit (homo) in corde suo, volo, non potest fieri, ut
 aliquando peccet, dicente Propheta, dixit injussum,
 ut delinquat in semetipso.

Integrari potest sententia unus ex quatuor ultimis: primus
 motus Ambrosii verus sed coactor: & dicere non ad ser-
 monem referat externum, sed ad animi sententiam
 quam quis habeat veluti pro oraculo. Hebraeo vocabulo
 לְבַבִּי nemp̄, scriptura solet sic uti, scilicet ad omnino
 rata, ac penè divina pronuntiata, & quod scribitur Pro-
 pheta dicitur dicit Dominus Hebr. lolet esse לְבַבִּי-
 nemp̄ Jehovah: sive nomen id sit, significans dictum, est
 fatum, axioma, apothegma, λόγος ἡσθη, sine par-
 ticipium passivum, à לָבַן nemp̄.

Diagnos
 in
 seipso
 quid
 sit.

K. Rom. 40.
 in Matti.

Dixit. Jam dixi de vi Hebraei verbi, nil refert, quod
 videatur præiens tempore esse, & Græcè sit, quæ, facile
 commutatur temporis: & forsan legerunt LXX. sicut
 & Hieronymus חַוָּתָא nemp̄, in præterito, non autem
 חַוָּתָא nemp̄: denique sensus utrovis modo idem.

Injustus. Hieronymus, & alii, ut vidimus, reddunt
 scelus, aut simile aliud nomen, quia Hebraicum est, חַוָּתָא
 peschabb: Legerunt LXX. חַוָּתָא peschabb, partici-
 pium. Lege Pialum XXXI. qui nomen legitur, ut
 sic explicat, ac si scelus, prævaricatio, rebellio al-
 loqueretur impium, quemadmodum, & peccatum in
 foribus adesse in dicitur. Abstraxe quoque voces pro
 concretis augent significationem, ut scelus dicitur qui
 sceleratissimus est.

Ut delinquat. Non etiam legerunt LXX. tamquam
 nomen חַוָּתָא peschabb, cum duplici gamets, & articulo,
 sed ut verbum cum littera servii חַוָּתָא peschabb, hoc modo
 חַוָּתָא peschabb.

In semetipso. לְבַבִּי libbi, in medio cordis
 mei. Sed LXX. legerunt לְבַבִּי libbo, ut dixi, cordis sui,
 & misso corde verterunt in semetipso. Et por-
 ro hyperlogisticè volvenda, dicitur injussum in semetipso
 ut delinquat, hoc est, omnis in hoc ejus cogitatio est,
 ut delinquat: hæc refert omnem cogitationem, hac de re
 semper agit sermone apud se, vel apud familiares:
 tractat quibus modis id melius conlequatur.

Non est timor Dei ante oculos ejus. Vel non est, quia
 non consideratur, vel quia nimis ut Dei timore præ-
 sumitur, vel quia nec esse creditur, nec timere debet
 Deus, qui penitus non sit, aut nullam providentiam
 de rebus gerat. Eadem sententia in Psalmo XII. præ-
 ter illa quæ ibi dicta sunt, ad rem facit, quod est
 in Job 9, quum non in te est, evadisti timorem, & tu-
 listi præter coram Deo. Hoc ex illo sequitur, qui non ti-
 met non orat, sicut Symmachus xpl dicit in dicitur: suæ
 & dicitur, & impudenter locutus est contra Deum. Au-
 ctor p. Ecclesiastici de illo, qui neget, cogitans Deo re-
 Cōstras, solumque visibiles sibi similes veretur, ait,
 quum expellit a se timorem Dei huiusmodi hominis ti-
 mor est. Aliqui juxta verionem istam ex Hebræo (dixit
 scilicet scilicet impio in medio cordis ejus) explicant ista, non
 est timor Dei ante oculos ejus, ut celus quodammodo con-
 cepti impius, ei fualet proximum carere Dei timore.
 Probant inde vitiosos eodem esse suspicium. Inge-
 niosè isti quidem, nonaque ob singularitatem proba-
 biliter. Idem, & mihi hæc sententia secuto editionis
 vulgare lectioem (dixit injussum, ut delinquat in se-
 metipso) quum apud se decreverit delinquere, non est ti-
 mor Dei ante oculos ejus, hoc etiam fecit dixit, æsti-
 mans ex seipso alium, quod ante illius oculos non ef-
 ferat timor: tam reciprocè pronomen ejus accipit de eodem
 met injussum, quæ si dicitur, non est timor Dei ante ocu-
 los injussum, qui dixit in semetipso, ut delinqueret, vel
 ejus in corde ipsa veluti loca impietas perferat, vel
 esse debere timorem Dei ante oculos ipsius. Atqui non
 dubium quin Plaltes hoc asserat de impio non esse ante
 oculos impii timorem Dei. Sicut & in Psal. XIII.
 quo hinc translata sunt verba ista.

Quoniam dolose egit in conspectu ejus, ut in-
 veniatur iniquitas ejus ad odium.

Non esse ante impii oculos timorem Dei probatur
 ex eo, quod ante oculos Dei, videns omnia,
 non dubitavit machinari dolos alteri, & fingere se apud
 alios cultorem Dei: quæ Deo res tantoperè displicet, ut
 maximo dignam odio censat, idemque judicent homi-
 nes quando deprehendunt, videt enim tanto illum stu-
 dio ad omnem fraudem versare ingenium, ut nihil male
 videatur, quam in omnium odium incurrere, ac time-
 ri potius velle, quam diligi. Virum dolosum abominatur
 Dominus, ut vidimus Psal. V. f. excepto covitio, &
 improprio, & superbia, & mysterii revelatione, & plaga
 dolosa, in his omnibus effugit amicus r. Plagam dolosam
 vocat actor ille ibi, & rursus alio loco n. Improbissimus
 est dolosus, qui probitatis laudem in ipsa querit impro-
 bitate: nam, ut ratio cinatur Cyrillus, si exitimam pecca-
 tum sibi honestatem quamdam asserre, quomodo ipsum
 fugien-

Quoniam dolose egit in conspectu ejus, ut in-
 veniatur iniquitas ejus ad odium.

Non esse ante impii oculos timorem Dei probatur
 ex eo, quod ante oculos Dei, videns omnia,
 non dubitavit machinari dolos alteri, & fingere se apud
 alios cultorem Dei: quæ Deo res tantoperè displicet, ut
 maximo dignam odio censat, idemque judicent homi-
 nes quando deprehendunt, videt enim tanto illum stu-
 dio ad omnem fraudem versare ingenium, ut nihil male
 videatur, quam in omnium odium incurrere, ac time-
 ri potius velle, quam diligi. Virum dolosum abominatur
 Dominus, ut vidimus Psal. V. f. excepto covitio, &
 improprio, & superbia, & mysterii revelatione, & plaga
 dolosa, in his omnibus effugit amicus r. Plagam dolosam
 vocat actor ille ibi, & rursus alio loco n. Improbissimus
 est dolosus, qui probitatis laudem in ipsa querit impro-
 bitate: nam, ut ratio cinatur Cyrillus, si exitimam pecca-
 tum sibi honestatem quamdam asserre, quomodo ipsum
 fugien-

m Gen. 47
 m Gen. 47
 n vers. 3
 o 1. 25. 4
 p 1. 27
 q Rem. 3. 20
 r 1. 27
 s vers. 3
 t vers. 3
 u vers. 3
 v 1. 27
 w 1. 27
 x 1. 27
 y 1. 27
 z 1. 27

fugiendum esse arbitrat? si vero propter mores suos
 erubescit, certe sequitur iniquitatis obnoxium profes-
 tur: Simulata equitas, ut ultrapare solet Augustinus,
 duplex est iniquitas.

Dolose egit. Blanditiam, importat לְבַבִּי hebelik,
 & adulationes, lenem persuasionem, suaviam, dulcia
 que verba. Id Hebraizans de iniquitate sumunt,
 quæ his modis fualet impio, ut delinquat, & sua vi-
 tia alat, tegatve.

In conspectu ejus. Hieronymus, adversus eum in
 oculis suis, לְבַבִּי hebelik, in conspectu suo: dubium de
 quo intelligitur pronomen ejus, an de impio, seu in-
 justo, qui dolose agendo, atque committendo subdo-
 las rationes, sibi met imponat, & perneadat: quo mo-
 do reciprocè acciperetur pro suo (in conspectu suo:)
 an de tertio alia persona, quam injustus nitatur in frau-
 dem trahere, an de Deo ante ejus conspectum non
 veretur dolos texere ad fallendum, vel eundem
 Deum, vel alios. Omnia interpretatio Hebraizanti-
 um, & Symmachi versione, dicitur לְבַבִּי hebelik, quod
 dicitur דְּבַרִּי, quia perdidit sua ipsius videtur, (respe-
 xit ad Hebraum verbum לְבַבִּי hebelik, quod includit
 divisionem) de Deo Genebrardus, ac Janlenius,
 ac de Patribus Helychius, Thomas Trevetus, (qui
 proprie refert omnia ad Pharaonem qui se Deum dice-
 bat necire a), Lyranus, (qui de Saule) Hajmo, Remi-
 gius, Bruno explanant: de ipomet injussum plures
 Græci, & cum Augustino pars Latinorum major, &
 meminit Thomas quodam legerunt (in conspectu suo:)
 de tertio alia persona Agellius. Ultima minus placet opi-
 nio. Sed in sequentium verborum declaratione magis
 constabit.

Ut inveniat iniquitas ejus ad odium. Tertia illa opi-
 nio, quæ respicit tertiam personam, sic exponit, ut in-
 justus alium dolis nitatur circumvenire, ac tales contra
 illum occasiones, quætere, ut jure videatur odisse, perie-
 qui, evertere, atque ad idem faciendum alios inducere:
 homo namque, qui blanditiam, fictitium sermonibus lo-
 quitur amicos suos, rete expandit pedibus suis b, id est
 in illis. Secunda, de ipomet injussum, vult hunc, quod ait
 Eusebius, nisi illis dolis proprie mentis oculos, Hebrai-
 cè est, לְבַבִּי hebelian, in oculis suis, obicere, ita ut cog-
 noscat Dei timorem nequeat, sed inveniat iniquita-
 tem (quo pacto active legit Ambrosius) Hieronymus,
 Augustinus, Cassiodorus, Plalterium Romanum, codi-
 ces Latini Bibliorum Complutenses, & Regii, aliique,
 ut inveniat iniquitatem suam, & odium, vel odiret,
 nec non Græci LXX. r. b. p. id est, ut deprehendatur
 manifeste in illa, & odere, id est, convinctur ex tam
 pernicacia studio in molendis dolis, perinde se gerere,
 ac si seipsum odisset, quum in genere quicumque diligit
 iniquitatem, censatur odisse animam suam c, & omnium
 odio dignus. Deique. Augustinus quum suis interpreta-
 tur de affectata ignorantia, & injussum dolose egisse, ne
 inveniat iniquitatem suam, & odisse, quia si deprehen-
 deret, & nihilominus faceret, ac non odisset, aperte in-
 justus appareret, nec ita venia dignus haberetur. Basi-
 lius, Theodoretus, Euthymius, Nicephorus, dictam ob-
 scuritatem co referunt, ut sublato ab oculis timore Dei,
 non adverteat injussum vitia sua, ideoque nec odere. Vi-
 delicet quasi neque adverteat velit, neque cavere, &
 odisse, sed amare, atque facere. Prima hunc habet sen-
 sum: quod, ut ait Helychius, injussum dolose egerit in
 conspectu Dei, quasi nimirum coleret eum, verèque
 pius esset, nec deprehendi posset ab hominibus iniquitas
 ipsius, & ea de causa odio illis esse: vel ipsimet Deo,
 ut alii explicant prodeuti tandem, & coarguenti di-
 ctam iniquitatem.

Eodem spectat quod ait Bredembachius, & Jacobus
 Janlenius, verbis, protestatione, operibus quibudam
 ipsemet rectis, præsertim quum ius injurias vindicat
 & explet, atque exequitur odia agere, ut censetur
 iniquitatem odisse, sed nihil minus, quia omne id dolo-
 se agit, & quidem in conspectu Dei, id est, non obstante
 quod noverit Deum hujus doli inspectorem esse: vel
 tam astute quasi possit Deo cognitus esse: & ut est
 sequenti versu, noluit intelligere, ut bene ageret. Sunt
 etiam ad qui præcedens membrum juxta secundæ sen-
 tentiæ modum intelligentes, ut injussum sibi met blan-
 diens ac decipiens seipsum confictis rationibus, id quod
 est in posteriore membro, sic exponant, ut iniquitatem,
 Lyrani in Psalm. Tom. I.

Quoniam dolose egit in conspectu ejus, ut in-
 veniatur iniquitas ejus ad odium.

Quoniam dolose egit in conspectu ejus, ut in-
 veniatur iniquitas ejus ad odium.

quæ animo certam illo continebat, evulget, sibi que
 ostendat displicere Deum, efficiturque ut eandem alii de-
 prehendat, & injussum omnibus odiosus reddatur. Ly-
 ranus, Saule hic designat docet, qui primum quæsi-
 vit per dolum Davidem occidere gladio Philistino-
 rum, generum suum sciendo e, deinde quum non succe-
 sisset, odio aperto persequens est. Trevetus Pharao-
 nem, sicte aliquoties diffinitionem populi pollicentem,
 unde postea sequutum est odium Dei, quod sic ille in
 seipsum concitavit.

Exillimo locum præsentem de injussum intelligi, qui
 dolose dicitur egisse, vel in conspectu, & oculis propriis,
 vel Dei, non autem alterius tertii personæ. Nam nihil,
 aut in antecedentibus, aut in sequentibus verbis reperio,
 quod innuat tertiam personam: in antecedentibus
 autem nominatur tum justus, tum Dominus. Ergo in-
 justus dolose egit in conspectu ejus, id est, vel Dei, ad
 Deum ipsum si posset fallendum, vel alios fraudandum,
 ut inveniat iniquitas ejus, hoc est, injussum, ad odium,
 nempe tam longè progredi permissus est in suis dolis, ut
 ad extremum, postquam deprehensus est, & alii excra-
 rantur ipsum, & Deus eum odiosum alius exhiberet, &
 ipsemet sibi ipsi gravis, atque odium in semetipsum con-
 vertens efficeretur. Chald. ut inveniat peccatum suum,
 & odio prosequatur doctrinam, id est, facit dolos, ne at-
 tendat ad peccatum, nec confidete, que ipsum scire
 oporteret. Quandoque iniquitas pro iniquitatis poena
 sumitur: tunc sensus esset, propter dolos tantos, adeo-
 que multos poena dignum reddi odiosa, hoc est, horri-
 bili, & gravissima. Solim conjectura mea est, nec for-
 sitan penitus respicienda.

Hugo vindictam sempiternam odium interpretatur.
 Sic odium accipitur quo Elau habitus ad Deo dicitur f.
 & quo nemo scit dignus, ne sit an amore g. Quocirca
 tertiam opinionem, quæ plane singularis est, non appro-
 bo. Esti verò Trevetus Pharaonis, Lyranus, &
 Græci non pauci dolos dicant Saulis fuisse, & ego in ge-
 nere non dubitem de dolis, qui tendantur aliis, agi,
 tamen quod dicitur dolose egisse injussum in conspectu, ocu-
 lisque ejus, nullus est præter Agellium, qui de conspe-
 ctu, & oculis alterius intelligat, sed aut ipsimet in-
 justus, aut Dei. Apollinaris nihil exprimens de priorè
 membro, sic locum exponit, ut indicet injussum lingua
 dolosa magis magisque alios cruciare, velle, & semper
 eidem odium angorem cruciare.

Quoniam dolose egit in conspectu ejus, ut in-
 veniatur iniquitas ejus ad odium.

Quoniam dolose egit in conspectu ejus, ut in-
 veniatur iniquitas ejus ad odium.

Quoniam dolose egit in conspectu ejus, ut in-
 veniatur iniquitas ejus ad odium.

h Aug. 8.
 i Psal. 10.
 k Psal. 10.
 l Psal. 10.
 m Gen. 47.
 n Psal. 10.
 o Psal. 10.
 p Psal. 10.
 q Psal. 10.
 r Psal. 10.
 s Psal. 10.
 t Psal. 10.
 u Psal. 10.
 v Psal. 10.
 w Psal. 10.
 x Psal. 10.
 y Psal. 10.
 z Psal. 10.

